

Biokaasu maatilalla

AgroEko

Kiertotalouden edistäminen Pirkanmaalaisilla maatiloilla

ProAgria

Juha Hiitelä
ProAgria Etelä-Suomi

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Perustiedot hankkeesta

Hankkeen nimi:	Kiertotalouden edistäminen Pirkanmaalaisilla maatiloilla - AgroEko
Hankkeen toteutusalue:	Pirkanmaan maakunta
Hankeaika:	1.4.2020-31.12.2023
Hankkeen toteuttaja:	ProAgria Etelä-Suomi ry
Ohjelma:	Manner-Suomen maaseudun kehittämishjelma 2014 - 2020

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Kohderyhmät

1. Tilakohtaisesta biokaasutuotannosta kiinnostuneet maatilat

Tilat, joilla on merkittävä energiankulutus, tilakohtaiset laitokset (kotieläintilat)

2. Keskisuuren tuotantolaitoksen yhtiöpohjaisesta toiminnasta kiinnostuneet toimijat

Tilat, jotka ovat kiinnostuneita verkostoitumaan ja jalostamaan biokaasua energia- tai liikennekäyttöön, yhteislaitokset

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Biokaasu ”otsikoissa” Suomessa

Poliittinen hypetys valloillaan

- Poliitikassa, mediassa...
- Pääosin positiivinen suhtautuminen monissa eri organisaatioissa, maakuntaliitot, ELYt, ministeriöt
- Biokaasulla on rooli usealla sektorilla ilmastosuunnitelmissa

Biokaasulle tukea Marinin hallitusohjelmassa

- Biokaasun tuotantoa ja käyttöä lisääviä toimenpiteitä
  - Esim. korotettu investointituki, jakelovelvoite, ravinnekiertokorvaus
- Uusi hallitusohjelma pääosin samoilla linjoilla

Biokaasu EU:ssa

Biokaasuun liittyviä ohjelmia

- RED 2, uusiutuvan energian tavoitteet ja kestävyys
- LULUCF, ilmastopäästöt ja hiilensidonta
- Taksonomia
- Fit for 55 -ilmastopaketti
  - Euroopan unioni on sitoutunut saavuttamaan ilmastoneutraaliuden vuoteen 2050 mennessä. Vuoteen 2030 mennessä vuoden 1990 päästöistä tulisi olla jo vähennetty 55 %.
  - 18.4.2023 päätöksiä - päästökauppajärjestelmän uudistaminen, uusi hiilirajamekanismi ja sosiaalinen ilmastorahasto

Biokaasu EU:ssa

Biokaasuun liittyviä ohjelmia

- EU linjaus - fossiilittoman liikenteen tiekartta
  - Polttomoottorikäyttöisten autojen valmistus ja myynti kielletään 2035
  - Huhtikuun alussa 2023 takaisin veto > synteettisillä polttoaineilla toimivat polttomoottorit sallitaan
  - Voisiko käydä lopulta niin, että tuotakin päätöstä vielä lievennettäisiin?

Biokaasu maatiloilla

Käytännön toteutukset

- Erittäin paljon mietinnässä
- Paljon alustavassa laskennassa
- Jonkin verran tarkemmassa laskennassa ja tukihakuun menossa
- Ja useita rakentamispäätöksiä luvituksessa

Biokaasu maatiloilla

Haasteita riittää

- Kannattavuus
  - korkeat laitoshinnat johtuen pienistä markkinoista
  - aiemmin halpa sähkön hinta, usein myös halpa lämmön hinta
  - tulevaisuus ???
- Vielä uusi toimiala Suomessa
- Kopioidaan eurooppalaista laitetekniikkaa ymmärtämättä ehkä kuitenkin aina mitä kopioidaan
- Kaasun potentiaalisten käyttäjien epäluulo
- Hajanaiset peltolohkot = kuljetusmatkat

Lähtökohdat biokaasun tuotantoon tilalla

Lähtökohdana maatilakohtaiselle biokaasulaitokselle on laitoksen raaka-aineena käytetyt maatilan omat sivuvirrat

- Lietelanta ja kuivalanta
- Ylijäämä nurmi/rehu
- Tuotannon vihannesjätteet

Tarve biokaasulaitokselle

- Muutos energiaomavaraiseksi tilaksi ”ilmaisen” raaka-aineen (lanta) avulla
- Saavutetut hyödyt hajuttomuudesta sekä parempi lannoite pelloille
- Parempaa kannattavuutta maatilatoiminnalle → tulevaisuus ???

Lähtökohdat biokaasun tuotantoon yrityksenä

Lähtökohtana yritysmuotoiselle biokaasulaitokselle on laitoksen raaka-aineena käytetyt lähialueen sivuvirrat

- Lietelanta ja kuivalanta, hevosenlanta
- Ylijäämä nurmi/rehu, olki, peltobiomassat yleensä
- Tuotannon vihannesjätteet, elintarviketeollisuuden sivuvirrat (mahdolliset porttimaksut)

Edellytykset biokaasulaitoksen yrityspohjaiselle toiminnalle

- Tuotetulle biokaasulle/biometaanille markkinat, teollisuus, liikenne, kaasuputki
- Myyntiin menevän biokaasun/biometaanin hinta ja sopimustekniikka
- Mahdollinen jakeluvetoisuus ja tikettikaupan hyödyntäminen

Biokaasua syntyy

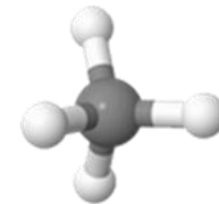
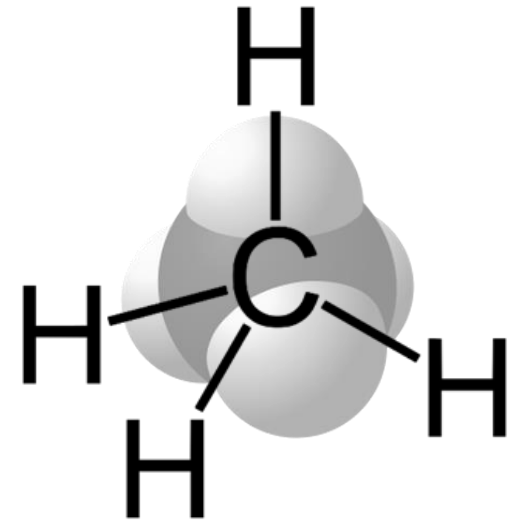
Biokaasua syntyy aina kun mikrobit hajottavat orgaanista ainesta hapettomassa tilassa

- Kosteuden on oltava $> 50 \%$, kuiva ei mätäne
- Jatkuva tasainen lämpötila
  - Mesofiilinen $38 - 42 \text{ }^\circ\text{C}$
  - Termofiilinen $50 - 55 \text{ }^\circ\text{C}$
- Lehmän lanta käynnistää prosessin, mutta muut syötteen vaativat ns. ympin toimivasta biokaasulaitoksesta
- Puusta ja puumaisista kasvinosista ei synny mädättämällä biokaasua (lignoselluloosa hajoaa hitaasti)

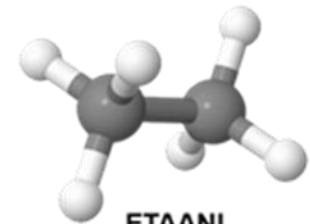
Energiasisältö

Perustuu metaanin määrään

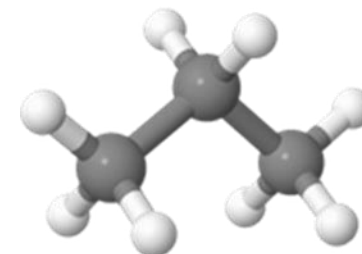
- Metaani on yksinkertainen hiilivety (CH_4)
- Metaanin lämpöarvo
  - noin 10 kWh/m^3 , vastaa $1 \text{ m}^3 = 1 \text{ litra POK}$
  - $13,8 \text{ kWh/kg}$
- Raakakaasun metaanipitoisuus $45 - 80 \%$
= keskimäärin noin 6 kWh/m^3
  - $25-50 \%$ hiilidioksidia (CO_2)

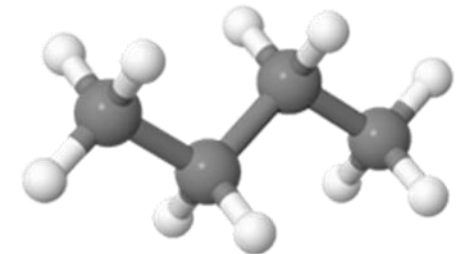
METAANI

ETAANI

PROPAANI

BUTAANI

Biokaasun energiakäyttö

”Raakakaasuna” suoraan lämmityskattilassa

- Kosteuden poisto esim. maaputkella + keruukaivoilla
- Kaasupoltin tai yhdistelmäpoltin (kaasu / öljy)
- Toimiva ratkaisu tiloilla, joilla vuoden ympäri tasainen, merkittävä lämmöntarve

Generaattorilla sähköksi ja lämmöksi

- Kosteus ja rikkivety (H_2S) pois, aktiivihiihisuodatin
- Energiasisällöstä noin 35 % sähköä, < 50 % lämpöä, >12% harakoille
- Tiloille, joilla sekä lämmön- että sähköntarve ympäri vuoden

Biokaasun energiakäyttö

Liikennekaasuksi tai maakaasun joukkoon

Paineistettu biokaasu (CBG)

- Ennen paineistusta kaasu tulee kuivata ja poistaa CO₂ sekä muut epäpuhtaudet
- Ajoneuvokäyttöön tai lämmöntuotantoon
- Silloin, kun kaasun kuljetusmatka kohtuullinen

Nesteytetty biokaasu (LBG)

- Käsiteltävä kuten edellä, nesteytys jäähdyttämällä. Biometaanin nesteytymislämpötila on noin -163°C.
- Silloin, kun polttoaine halutaan mahdollisimman pieneen tilaan
  - Käyttökohteita mm. raskas liikenne, laivaliikenne

Mädätysjäännös

- Etenkin märkämädätyksen mädätysjäännös huomattavasti käsittelemätöntä lantaa tasalaatuisempaa
- Lannan hajua aiheuttavat orgaaniset yhdisteet hajoavat mädätyksessä -> lannan hajuhaitat pienenevät merkittävästi
- Lannan hajotessa suurin osa sen sisältämästä typestä muuttuu ammoniumtypeksi, jota kasvien on helpompi käyttää ravinteena -> ravinnehuuhtoumat pienenevät
- Mädätysjäännös voidaan levittää pellolle samalla tekniikalla kuin käsittelemätönkin lanta

Biokaasulaitoksen kannattavuuden arviointi

Kannattavuuteen vaikuttaa useat eri tekijät, tärkeimpinä

- Syötepohja, syötteiden esikäsittelyn kustannukset, logistiikka
- Laitostyyppi, jalostustarve, tekninen käyttöikä
- Investointi ja rahoitus
- Operointikulut
- Kunnossapidon hinta
- Laitoksen omakäyttöenergia

Unohtamatta näitä:

- Energian hyödyntämismahdollisuudet, määrä
- Energian hinta

Logistiikka etäisyydet pohdittaviksi

Etäisyyksiä kannattavalle kuljetusmatkalle

- Lietelanta < 10 km
- Kuivalanta < 20 km
- Nurmirehu < 25 km
- Rasvat < 60 km

- Mädate < 20 km
- Separointineste < 10 km
- Separoinnin kuivajae < 30 km (ravinnekiertotuki + km)

- CBG/CNG < 100 km
- LBG/LNG < 500 km
- Kaasuverkko < ?? km

Laitostyyppin valinta

Laitostyyppi määräytyy ensisijaisesti sen mukaan, minkälaisia syötteitä on käytössä, ja minkälaiset ominaisuudet pääasiallisilla syöteillä on. Samalla hahmottuu yleensä myös sopivin laitevalmistaja.

Laitostyyppin valintaan vaikuttaa

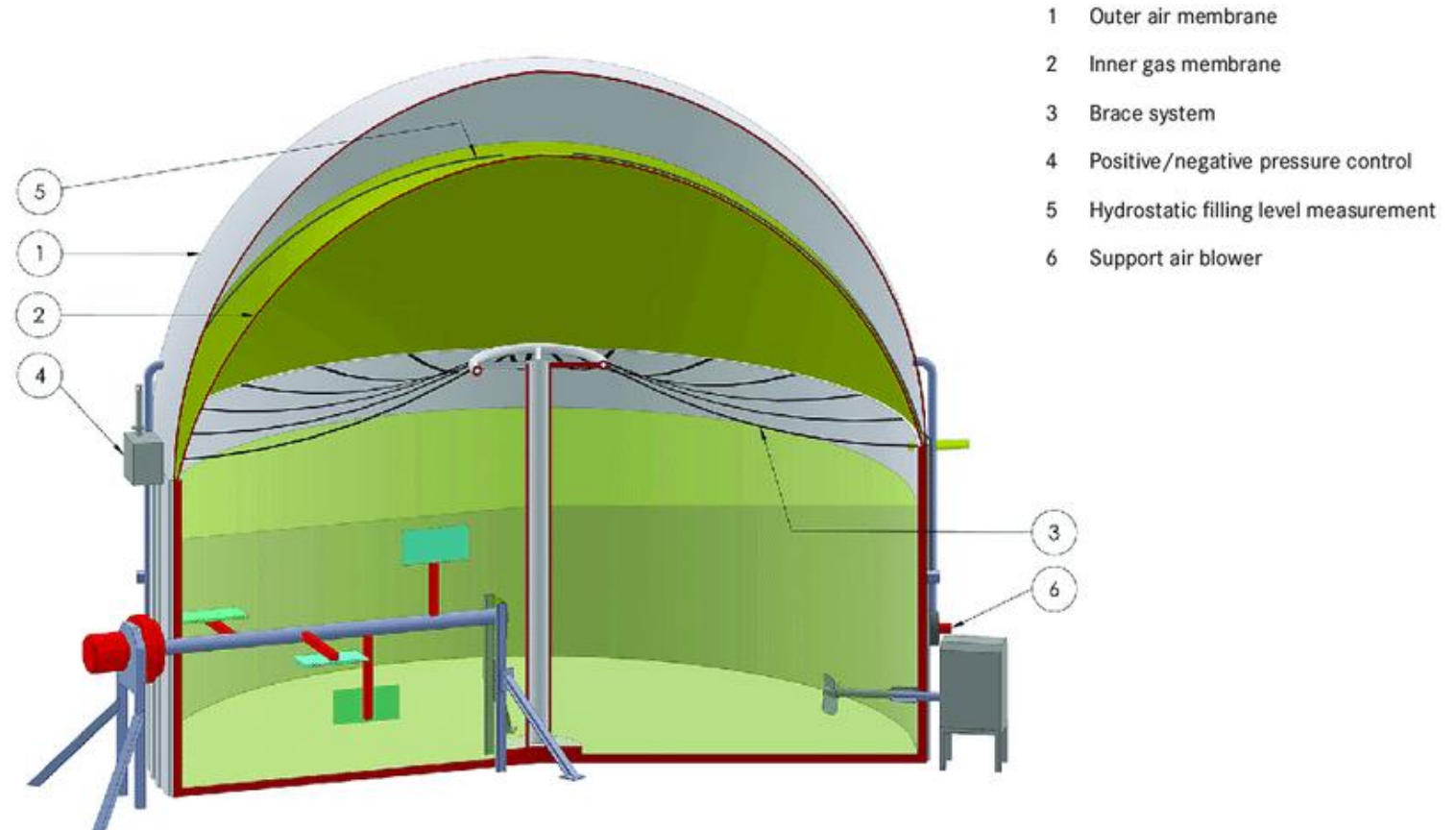
- Tarjolla oleva syötepohja
- Porttimaksujen mahdollisuus tai syötekustannus
- Vaatimukset esikäsitteilyllä ja hygienisoinnille
- Mädätysjäännöksen hyötykäyttömahdollisuudet, jatkojalostus

Märkämädätys

- Soveltuu syöteseokselle, jonka kuiva-ainepitoisuus $\leq 12\%$
- Jatkuvatoiminen prosessi, jossa jatkuva sekoitus
- Kiinteä, betoninen, osittain maan alle rakennettu reaktoriallas
- Teräsrakenteinen, maan päällä oleva reaktori

Märkämädätys

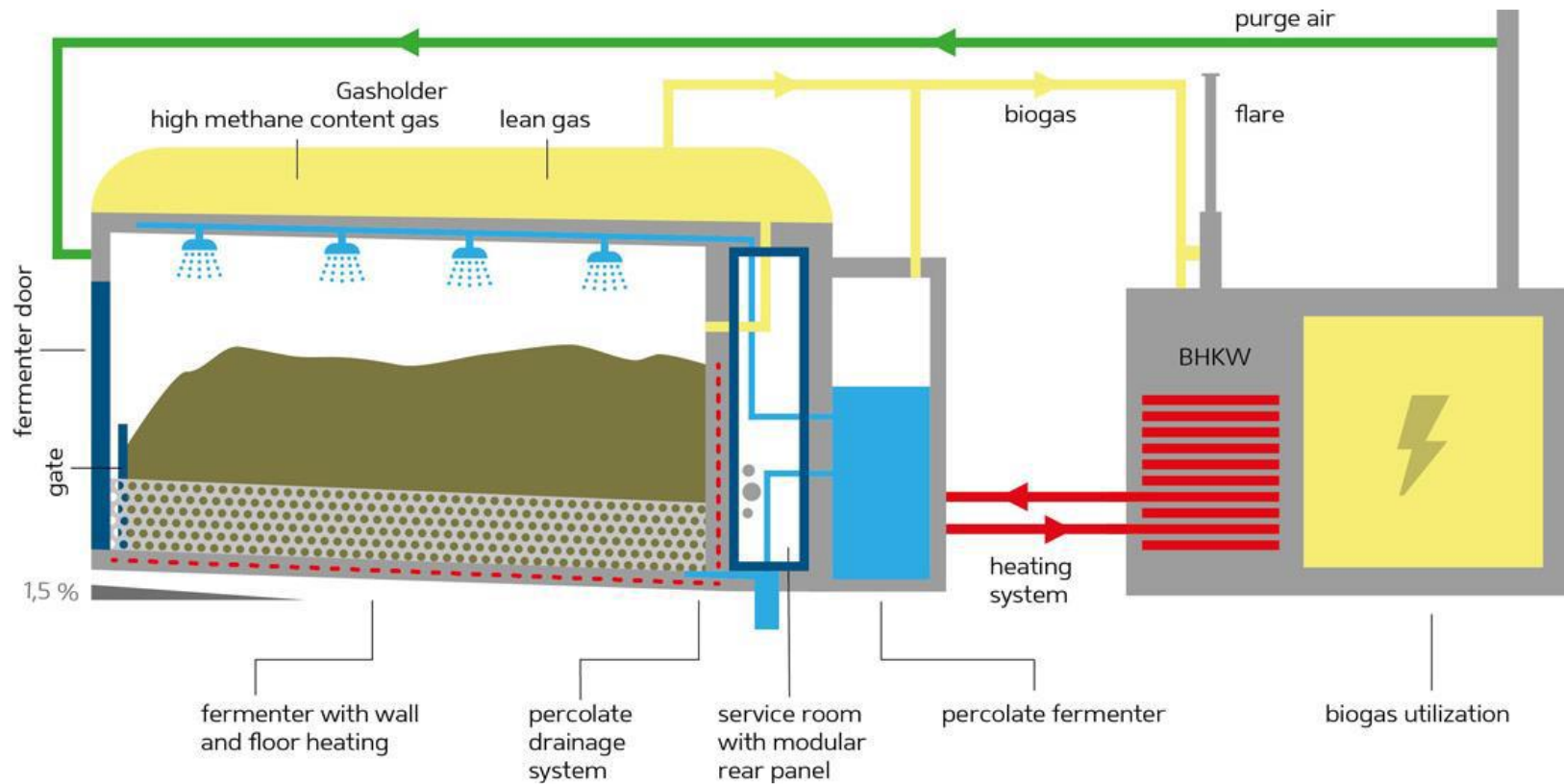
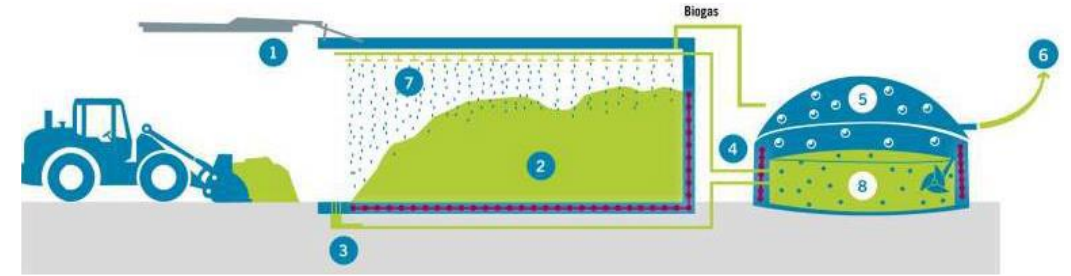

Kuivamädätys, panosreaktori

- Soveltuu syöteseokselle, jonka kuiva-ainepitoisuus $> 20\%$
- Panosprosessi, ei sekoitusta
- Perustuu suotopetitekniikkaan, jossa suotonestettä kierrätetään silloissa olevan massan läpi

Kuivamädätys, panosreaktori

”Kasteltuna – ei sekoitettuna”

- Ns. Sauter-tekniikka jossa massaa ei sekoiteta, vaan sitä kastellaan päältä.
- Tulppavirtaus toteutuu ainakin jossain määrin
- Kuivemmat syötteen, koska loppuun mädätettyä rejektiä kierrätetään
- Reaktorin sisällä ei tekniikkaa

”Kasteltuna – ei sekoitettuna”

Uusia edullisen hintatason avauksia 2023

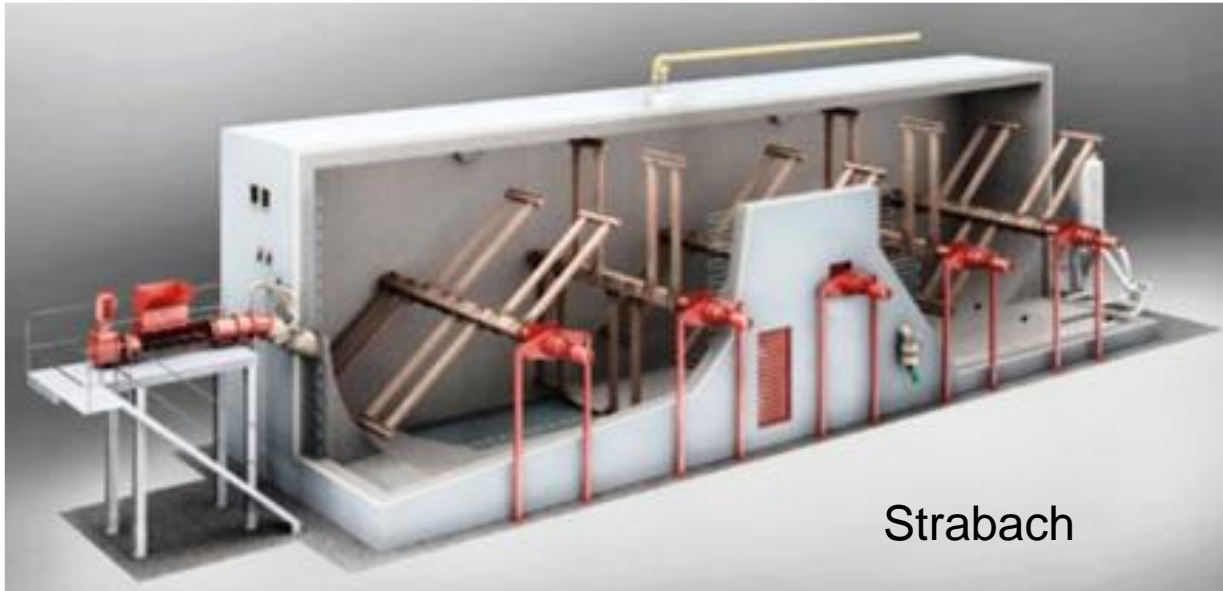

Kiintomädätys

- Soveltuu syöteseokselle, jonka kuiva-ainepitoisuus $\leq 20\%$
- Jatkuvatoiminen prosessi, jossa jatkuva sekoitus
- Modulaarinen konttirakenne, jossa prosessivaiheet (esikäsittely, mädätys, kaasun puhdistus) tapahtuvat eri konteissa

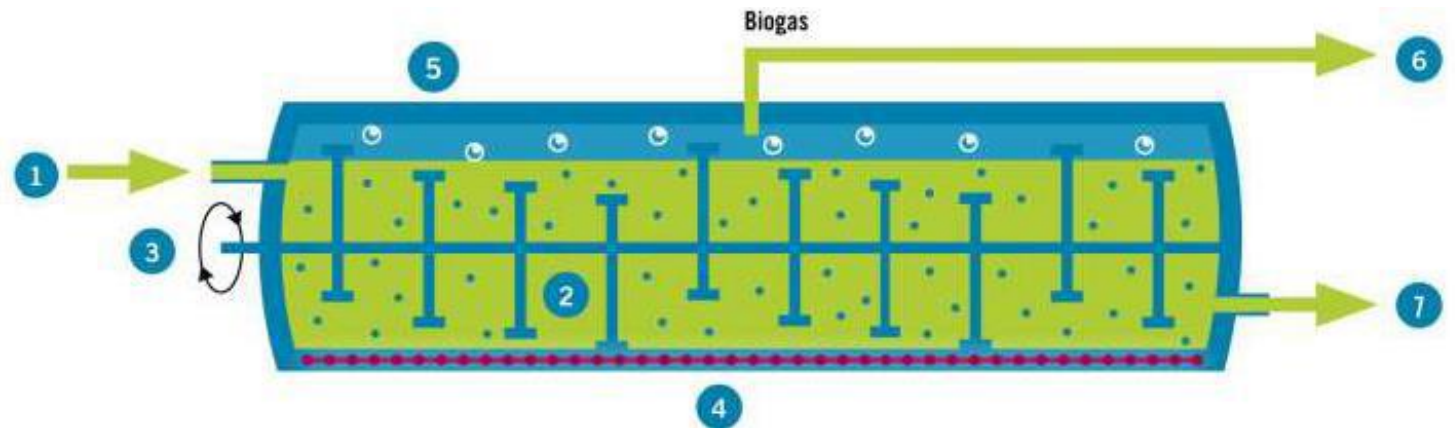

Kuivahkon materiaalin mädätys

Strabach

Doranova Hardferm

Hygienisointi

- Periaatteessa ei pakollinen, mutta ruokaviraston tarkastaessa mädätteen, patogeeneja ei saa olla! Riskisyötteillä käytännössä pakollinen.
- Maatilalaitoksella ei tarvita, jos on oma syöte ja mädäte levitetään ainoastaan omille pelloille
- Riittäväällä viipymällä mesofiilinen prosessi tuhoaa patogeeneja, riski kuitenkin piilee. Onko viipymä kattava?
- Termofiilinen prosessi yli 20 vrk:n viipymällä vastaa (periaatteessa) hygienisointia (70° C tunnin ajan, palakoko alle 12 mm)
- Kuluttaa energiaa
  - Hygienisoinnissa ennen prosessia lämpöenergia ei mene hukkaan
  - Prosessin jälkeisessä osa hukkaantuu (riippuu talteenoton tehokkuudesta)

Biokaasun jalostus biometaaniksi

Vaihtoehtoina

Kuivatun kaasun jalostuslaitteet

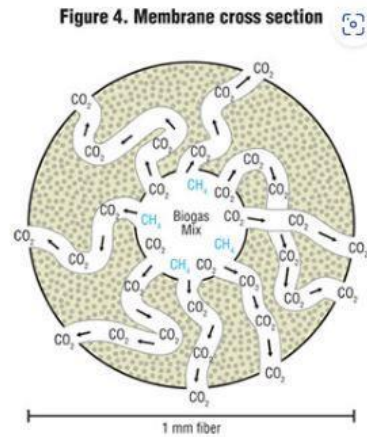
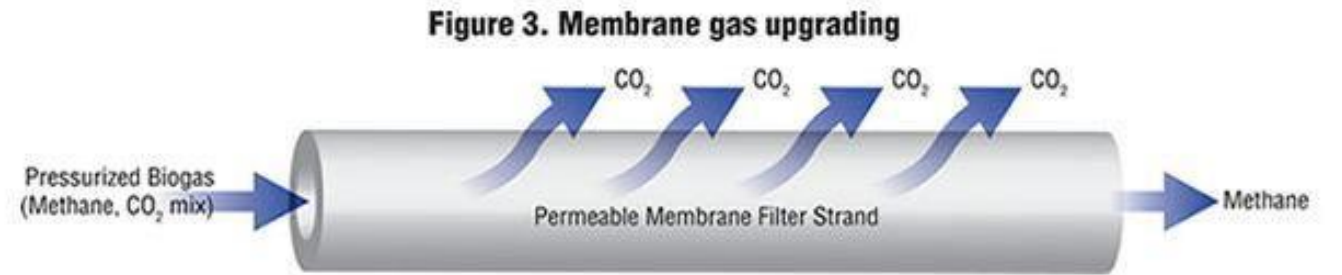
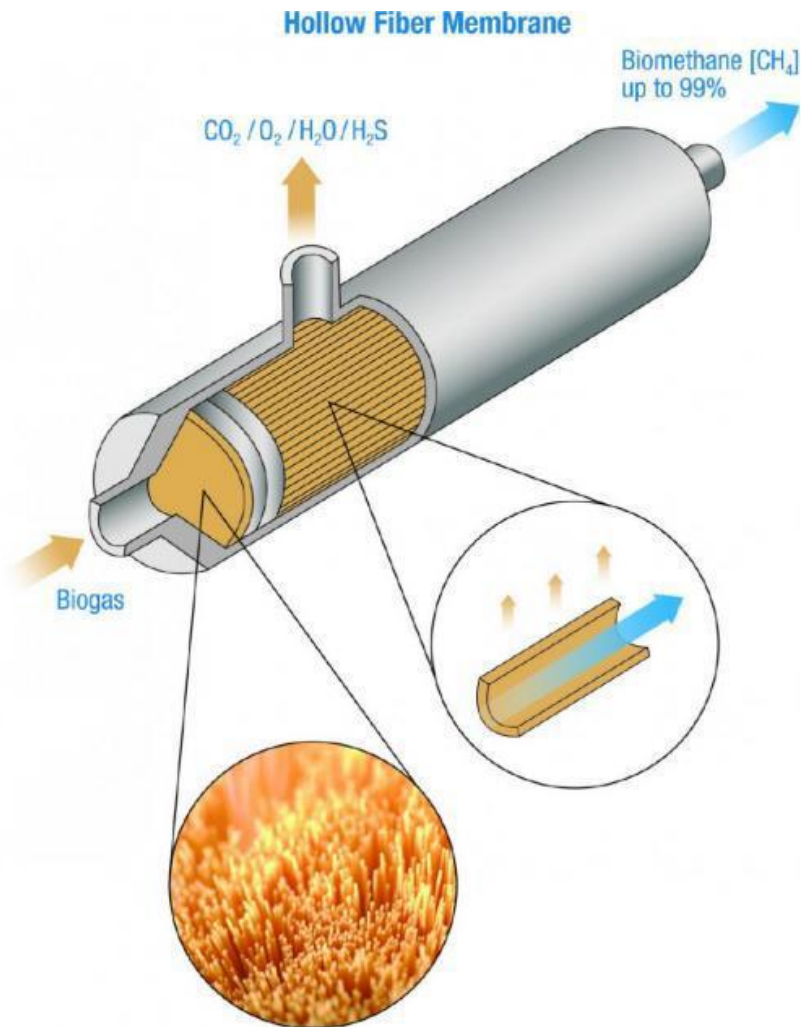
- Kalvosuodatus
- PSA

Kostean kaasun jalostuslaitteet

- Vesipesu kolonneissa
- Amiinipesu
  - Kaasun kuivaus jalostuksen jälkeen

Membraanikalvo

Ympäristöluvitus

Ei erillistä lupaprosessia

- Eläintilalla olemassa oleva ympäristölupa (onnistuu joissain kunnissa)
- Kunnan tai kuntayhtymän < 20 000 tonnia vuodessa

Aluehallintovirasto

- > 20 000 tonnia vuodessa
- Jos navetta AVI:n luvittama

Ympäristövaikutusten arviointi, YVA

- Syötemäärä > 35 000 tonnia vuodessa (biokaasulla, muilla jo 20 000 t rajana)
- Viranomaisella ”otto-oikeus” vaikka 35 000 tonnia ei ylity

Prosessin kesto kaikissa tapauksissa **vähintään 4 kuukautta**

TUKES-luvitus

- Ei koske varsinaista biokaasulaitosta, jonka ”nettoteho” on alle 2 MW
- Tukes tulee kuvioon laitospuolelta riippumatta, jos jalostetaan biometaania
- Rajapinta jalostusyksikön ”ulostulo laippa”, jossa kohdin biometaani on oltava myös hajustettua
- Luvitus koskee:
  - Siirto-, jakelu- ja käyttöputkistoa
  - Paineistusyksiköitä
  - Kiinteitä pullovarastoja
  - Kaasun tankkauslaitteistoja
- Biokaasua (raakakaasu) voi siirtää hajustamatta matalapaineisena
- Siirtokontit ja ”pulloräkit” ovat ADR säännösten alaisia (Tukes sanoo myös oman sanansa)

Alkuperätakuu

- Gasgrid Finland toimii rekisterin ylläpitäjänä
- Varmennetaan, että biokaasu on tuotettu uusiutuvista energialähteistä
  - Varmennus tarvitaan, jos ilmoittaa toimittavansa biometaania Gasgridin siirto- tai jakeluverkkoon
  - Siirrettäessä biometaania ”pulloissa” pois tuotantolaitokselta
    - Rekisteröidyttävä tilinhaltijaksi
    - Todentaja toteaa alkuperätakuun täyttymisen
    - Jos ”alkuperä myydään”, esim. virtuaaliseen nesteytykseen, on tilinhaltijan peruutettava vastaava määrä omasta alkuperätakuumäärästään
- Varmennusta ei tarvita, jos biometaani jaetaan suoraan tuotantolaitokselta tai oman siirtoputken kautta

Biokaasulaitoksen hankinnoissa huomioitavaa

- Toimitusten rajapinnat selkeästi sopimukseen
- Valmistumiselle päivämäärät sanktioineen (vaikkapa jo osakokonaisuuksille)
- Suoritearvoille ja ”ottoarvoille” selkeät määritteet ja sanktiot

Jalostuksen osalta esimerkiksi:

- Millaista ”raakakaasua” tulee biokaasulaitoksesta (kosteus, H₂S, CH₄ pitoisuus, VOC)
- Millaista metaania pitää tulla jalostuksesta ulos (CH₄ pitoisuus, kastepiste, H₂S, VOC)
- Ottoteho per jalostettava m³/ lämmön talteenotto prosentti sähkötehosta
- Off-kaasun metaanipitoisuus (tämä on tärkeä talouden ja ympäristön kannalta)

CHP osalta:

- Sähkön ja lämmön hyötysuhteet
- Käyttöaikatoteutuma
- Varaosien toimituksille ja huoltopalvelulle toimitusaikatakuut

Harkintaan jopa kaupan purkumahdollisuus jos kaasun laatu ei täytä kriteereitä

Biokaasulaitosvideoita Suomesta

- Huutolan tila: <https://www.youtube.com/watch?v=ILUtfMm0jhE>
- Vuorenmaan tila: <https://www.youtube.com/watch?v=ds8EIQCJ6jl>
- Vuorenmaan tankkausasema: https://www.youtube.com/watch?v=Ty_ABxQnLdl
- Lähteen tila: <https://www.youtube.com/watch?v=4xMknPHCNdl>
- Kähkösen tila: <https://www.youtube.com/watch?v=S2ldbzo3pDY>
- Salosen tila: <https://www.youtube.com/watch?v=21f9ssd6lGU>

- Wennströmin tila: <https://www.youtube.com/watch?v=tSaDlsf1zeY>
- Hietakorpi Ay: <https://youtu.be/PncdTrogW60>
- Biopir Oy: <https://www.youtube.com/watch?v=yKpk6arA7rE>
- Kalmarin tila: <https://www.youtube.com/watch?v=hVGigd5X-gU>
- Picnus Oy: https://www.youtube.com/watch?v=rVUXC_b08po
- Uusitalon tila: <https://www.youtube.com/watch?v=FjbWo5wl2Zc>
- Jepuan Biokaasu Oy: https://www.youtube.com/watch?v=9FdwoR5H-_c&feature=youtu.be

Hyödyllisiä linkkejä

Suomen biokaasu- ja biokierto ry, SBB

- <https://biokierto.fi/>

Biokaasulaskuri

- <https://maatalousinfo.luke.fi/fi/laskurit/biogas>

Maatalouden massat biokaasulaitoksessa, ProAgria

- https://www.proagria.fi/sites/default/files/attachment/maatalouden_biomassat_biokaasulaitoksessa_opas_s.pdf

Biokaasun tuotanto maatilalla, Motiva

- https://www.motiva.fi/files/6958/Biokaasun_tuotanto_maatilalla.pdf

Kiitos!

ProAgria

Juha Hiitelä, ProAgria Etelä-Suomi ry
045 6767 340, juha.hiitela@proagria.fi

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin